

OPVANG EN ONDERWIJS WERKEN STEEDS INTENSIEVER SAMEN

‘School wil liefst eigen bso in huis’

Bijna alle scholen bieden opvang aan als ouders daar om vragen. De meeste besteden de opvang uit, maar er is sprake van een ommekeer. Zowel scholen als ouders zien opvang in de school zelf als ideaal.

“Eigen opvang versterkt je concurrentiepositie.” TEKST DANIËLLA VAN 'T ERVE

Een kinder caravan op het schoolplein, een extra piep-schuimlokaal of een bso-box als uitbreiding. De meest avontuurlijke oplossingen verschenen vier jaar geleden om aan de explosieve vraag naar buitenschoolse opvang (bso) te voldoen. In 2007 werd het schoolbestuur namelijk verantwoordelijk voor het aanbieden van voor- en naschoolse opvang, als ouders daar om vragen. Met deze wettelijke verplichting wil de overheid ouders in staat stellen het werk en de zorg voor kinderen beter te combineren, wat de arbeidsparticipatie ten goede moet komen. Inmiddels zegt 95 procent van de scholen aan deze wettelijke verplichting te voldoen. Was in 2007 krap de helft van de directeuren positief over de wetswijziging, inmiddels ervaart het merendeel de verplichting als een kans. Dit blijkt uit een meting die de AVS samen met Netwerkbureau Kinderopvang dit voorjaar voor de vierde keer hield.

‘OPVANG IN EIGEN BEHEER KAN EEN NIEUWE INKOMSTENBRON ZIJN’

Kentering Scholen kozen massaal voor het makelaarsmodel: ze besteden de opvang uit aan een of meerdere opvangorganisaties. Ook anno 2011 staat deze keuze nog steeds met 76 procent bovenaan. De opvang vindt vooral plaats buiten het schoolgebouw (58 procent) en veel verder dan afstemming over praktische zaken gaat het meestal niet. Sinds de eerste meting in 2007 is echter een kentering zichtbaar. Zo vindt de opvang vaker plaats binnen het eigen schoolgebouw (van 30 procent in 2007 naar 49 procent in 2011), binnen een brede schoolconcept (van 12 naar 21 procent) en kiezen steeds meer scholen voor een pedagogische afstemming (van 21 naar 28 procent). Henk Norder, adviseur bij het Netwerkbureau Kinderopvang: “Kinderopvang en onderwijs zijn twee werelden die niet bedacht zijn om elkaar te ontmoeten. Het overbruggen van verschillen leek aanvankelijk zo’n worsteling, dat de meeste scholen daar niet eens aan begonnen. Nu is er een verschuiving gaande. Scholen zien de meerwaarde van een nauwere samenwerking en kunnen inmiddels met meer kennis van zaken praten met de kinderopvang.”

Samen verantwoordelijk

In de brede school op de Kop van het Amsterdamse Javaeiland zijn Daltonschool de Kleine Kapitein en kinderopvangorganisatie Partou met een kinderdagverblijf en een buitenschoolse opvang gevestigd.

Met een bso voor de school alleen en een kinderdagverblijf in huis dat de instroom garandeert, kan de directeur zich gelukkig prijzen. De school telt inmiddels meer dan tweehonderd leerlingen en de instroom groeit nog steeds. Maar zo vanzelfsprekend was het niet, zegt directeur Astrid Kopper. De school begon zes jaar geleden met een paar kinderen in een

De bso-ruimtes van de Kleine Kapitein zijn gesitueerd in de zeer brede gangen van de school.

noodgebouw, hierin waren ook de opvangvoorzieningen al gevestigd. “De indeling in containers was niet optimaal en ouders zijn blij met de nieuwe school.” Maar ook in een

nieuw gebouw met luxe voorzieningen, vergt een goede aansluiting en doorstroming het nodige overleg. Samen met de leidinggevende van Partou, Nancy Adjete, is Kopper

verantwoordelijk voor het reilen en zeilen in het gebouw. “Belangrijk is dat er een goede klik is, dat de visies aansluiten en dat je weet wat je wilt. Over alles kun je afspraken maken, maar daarvoor moet je wel het gesprek met elkaar durven aangaan.” Een nadeel kan Kopper niet bedenken. “De meeste ouders werken fulltime en dan is het buitengewoon plezierig om de

opvang goed geregeld te hebben, en als school en opvang als een geheel functioneren.”

Een trend is volgens Norder zelfs om als schoolbestuur zélf opvang te organiseren, iets wat nu nog slechts sporadisch (2 procent) voorkomt. Het bevoegd gezag moet hiertoe een stichting oprichten en kinderopvang aanbieden die voldoet aan de eisen van de Wet Kinderopvang. Het personeel valt onder de cao Kinderopvang en wordt betaald uit de bijdrage van ouders. De drie *masterclasses* over dit onderwerp die het Netwerkbureau Kinderopvang dit voorjaar hield, zaten overvol. “Het heeft grote voordelen om als school verder dan je eigen grenzen te kijken”, legt Norder uit. “Opvang in eigen beheer kan een nieuwe inkomstenbron zijn. Strategisch gezien is het heel handig: eigen opvang versterkt je concurrentiepositie. Zeker als je ook opvang aanbiedt voor kinderen van nul tot vier jaar, zij kunnen dan zo doorstromen naar de school. Een doorgaande pedagogische lijn van nul tot twaalf jaar is dan ook eenvoudiger te realiseren.”

Betaalbaar Uit het onderzoek van de AVS en Netwerkbureau Kinderopvang blijkt dat tweederde van de

schoolleiders tevreden is over de aansluiting met de bso en van de rest wil ongeveer de helft op zoek naar alternatieven. Eén organisatie van kinderopvang en onderwijs is vaak nog een stap te ver, maar Norder ziet wel allerlei tussenvormen ontstaan waarin scholen intensief samenwerken met een kinderopvangorganisatie. “Dat kinderen in busjes naar verschillende bso-locaties gaan, is straks echt verleden tijd”, voorspelt hij. “Scholen willen hun eigen bso, het liefst in huis. Daarvoor gaan ze het gesprek aan met een kinderopvangorganisatie om te kijken wat de mogelijkheden zijn voor een duurzame, uitdagende en betaalbare bso.” En die zijn legio, blijkt ook uit de vele aansprekende voorbeelden op de website van het Netwerkbureau Kinderopvang.

Crisis De financiële crisis werkt(e) de intensievere samenwerking met de kinderopvang in de hand. Zo is er bij de gemeenten volgens Norder een terugtrekkende houding zichtbaar: waar ze eerder meedachten over de huisvesting van bso, zoals verhuur van onderwijsruimtes

Krimp als uitdaging

In gebieden die kampen met krimp is het aanbieden van bso voor scholen een behoorlijke uitdaging. De Alpha Scholengroep telt zestien christelijke basisscholen in het Zeeuwse Zuid-Beveland. “Elke school voldoet aan de verplichting om bso te bieden, maar de oplossingen zijn verre van ideaal”, vertelt Anko van Hoepen, lid van het College van Bestuur. Zo is een school een opvang gestart voor twee kinderen, in de hoop dat de groep zal groeien. “Vanaf zeven kinderen is de opvang kostendekkend, nu leggen we geld bij. Dat is een dilemma, want het is wel geld dat eigenlijk bestemd is voor het onderwijs. Bovendien is opvang met één leidster en slechts enkele kinderen weinig uitdagend of uitnodigend.”

Eenzelfde experiment op een andere school mislukte: de groei bleef uit. Het ligt wellicht aan het Zeeuwse karakter, denkt Van Hoepen. “De meeste ouders hebben hun kinderen ondergebracht bij familie of gastouders. En als iets goed geregeld is, waarom zou je dat dan veranderen?”

Basisschool De Regenboog in Hoedekenskerke heeft door de bevolkingskrimp in Zuid-Beveland (Zeeland) een bso-groep met maar weinig kinderen.

In een regio met meer dan veertig schoolbesturen, ligt een gezamenlijke bso voor de hand. Maar de denominatie maakt het niet makkelijk. “Ouders kiezen bewust voor een christelijke school en willen het liefst ook de bso binnen de school. Ook

de vraag waar de bso gevestigd zal worden, is een lastige. Want we vissen in dezelfde vijver: zodra er een bso in een school start, heeft dat een aanzuigende werking, waardoor de school zonder opvang in de problemen kan komen.”

Het is volgens Van Hoepen een kwestie van tijd dat het landschap verandert. “De oplossing ligt in het oprichten van regioscholen met alle voorzieningen

op het gebied van opvang geïntegreerd. In plaats van elk dorp een school, zullen kinderen in de toekomst een langere afstand moeten afleggen naar een school in de regio. In Drenthe zie je dergelijke clusterscholen al ontstaan.”

of voorfinanciering van nieuwbouw, beperken ze zich nu weer tot onderwijshuisvesting. “Het aantal nieuwe schoolgebouwen waarin rekening wordt gehouden met de bso, is helaas drastisch gedaald.”

De crisis, en de daarmee gepaard gaande bezuinigingen op de kinderopvang, heeft echter ook een groot voordeel. Norder: “Nu de groei afvlakt en de wachtlijsten zijn verminderd, is er tijd om stil te staan bij de kwaliteit van de opvang. Dat komt de aansluiting en het aanbod alleen maar ten goede. Een van de thema’s voor de komende jaren is bijvoorbeeld het binden van de oudere kinderen. Omdat zij relatief minder van de bso gebruik maken en ook sneller afhaken, is daarin absoluut winst te behalen.” |

MEER WETEN

De bso-monitor van de AVS en het Netwerkbureau Kinderopvang is terug te vinden op www.avs.nl/vereniging/meepraten (AVS Scholenpanel).

NETWERKBUREAU KINDEROPVANG STOPT

Het Netwerkbureau Kinderopvang ondersteunt kinderopvangorganisaties, scholen en gemeenten bij het realiseren van meer capaciteit in de kinderopvang. Het Netwerkbureau Kinderopvang valt onder het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SWZ) en heeft deze opdracht gekregen voor drie jaar, tot september 2011. In juni organiseert het netwerkbureau een eindconferentie, waarbij suggesties en aanbevelingen voor de toekomst zullen worden geformuleerd. Meer informatie: www.netwerkbureaukinderopvang.nl

Dubbelgebruik klaslokalen

CBS De Wendakker startte in 2002 met acht leerlingen in de Zwolse Vinex-wijk Stadshagen. “Veel tweeverdieners kunnen hier maar net een huis bekostigen, de behoefte aan opvang is dus groot. Met opvangorganisatie Allio heb ik daarom afgesproken dat er geen wachtlijst zal ontstaan”, vertelt Wendakker-directeur Aaldert Renting. En dat heeft hij geweten. De brede school groeide in nog geen tien jaar naar 880 leerlingen. Behalve de bso is in het hoofdgebouw ook een kinderdagverblijf en een peuterspeelzaal van Allio gevestigd. Konden de kinderen voor de bso eerst nog in de aparte (speel) ruimtes terecht, nu bestaat de school uit drie locaties en worden twaalf groepen na schooltijd opgevangen in zes klaslokalen en andere ruimtes. Om 15.15 uur vertrekt de leerkracht en komt de bso-medewerker in de klas en neemt letterlijk de ruimte over. “Wanneer het aantal kinderen in de bso verder groeit, kan er weer een lokaal nodig zijn. Dat vinden de leerkrachten niet prettig, maar levert geen problemen op.” Het heeft juist voordelen, vindt Renting. “De lijnen zijn kort, waardoor overleg en overdracht makkelijk gaat.” Een groot nadeel is dat het lokaal altijd een lesruimte blijft. “Ook al schuiven we alle tafels en stoelen aan de kant, het zal nooit een heel gezellige huiskamer worden.” En natuurlijk is de verdeling over drie locaties ook verre van ideaal. Renting merkt duidelijk de terugtrekkende beweging van de gemeente. “Het brede school-concept mag geen geld meer kosten. Elke school, ongeacht de grootte, krijgt uiteindelijk slechts een basisbedrag van 4.000 euro (de startsubsidie is hoger). Daar kun je niets mee, de monitoring kan er niet eens uit. Het liefst zou ik zoals in Zweden het onderwijs en opvang nog veel verder integreren. Dat vergt een vrijere regelgeving, bijvoorbeeld op het gebied van het inzetten van personeel. Ik hoop dus dat de overheid ook wat breder gaat denken.”

op.” Het heeft juist voordelen, vindt Renting. “De lijnen zijn kort, waardoor overleg en overdracht makkelijk gaat.” Een groot nadeel is dat het lokaal altijd een lesruimte blijft. “Ook al schuiven we alle tafels en stoelen aan de kant, het zal nooit een heel gezellige huiskamer worden.” En natuurlijk is de verdeling over drie locaties ook verre van ideaal. Renting merkt duidelijk de terugtrekkende beweging van de gemeente. “Het brede school-concept mag geen geld meer kosten. Elke school, ongeacht de grootte, krijgt uiteindelijk slechts een basisbedrag van 4.000 euro (de startsubsidie is hoger). Daar kun je niets mee, de monitoring kan er

Op de Wendakker vindt de bso na schooltijd plaats in de klaslokalen.

opgevangen in zes klaslokalen en andere ruimtes. Om 15.15 uur vertrekt de leerkracht en komt de bso-medewerker in de klas en neemt letterlijk de ruimte over. “Wanneer het aantal kinderen in de bso verder groeit, kan er weer een lokaal nodig zijn. Dat vinden de leerkrachten niet prettig, maar levert geen problemen

niet eens uit. Het liefst zou ik zoals in Zweden het onderwijs en opvang nog veel verder integreren. Dat vergt een vrijere regelgeving, bijvoorbeeld op het gebied van het inzetten van personeel. Ik hoop dus dat de overheid ook wat breder gaat denken.”